

Colecția: **ISTORII SECRETE**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUCA, VLADIMIR

**Între „Societatea lui Iisus” și... fotbal. Papa Francisc,
un Suveran Pontif de tip nou : docu-drame și mituri istorice însoțite
de consemnări din presă /** colecție prezentată de Dan-Silviu Boerescu. -

București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-277-4

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-277-4

Între „Societatea lui Iisus” și... fotbal Papa Francisc, un Suveran Pontif de tip nou

Docu-drame și mituri istorice

însoțite de consemnări din presă

de Vladimir Duca

Colecție prezentată de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**„Deschideți porțile dreptății!”
sau Jubileul Milostivirii reverberat în timp / 7**

Primul papă iezuit din istorie / 23

**Modelul Sfântului Francisc din Assisi
și cel al Sfântului Francisc Xavier / 27**

**În țara lui Messi și a lui Maradona: echipa de fotbal San Lorenzo,
singurul club fondat de un preot / 41**

**Atitudinea neconcesivă față de scandalurile sexuale
de la vârful ierarhiei catolicismului / 49**

Vatileaks și alte probleme delicate de gestionat / 65

**„Papa de la marginea pământului”:
un altfel de Suveran Pontif / 85**

Lămuriri bibliografice / 103

„Deschideți porțile dreptății!” sau Jubileul Milostivirii reverberat în timp

Glasul Papei Francisc s-a făcut auzit în atriumul Bazilicii San Pietro, spunând „Deschideți porțile dreptății”, apoi cu cinci apăsări puternice, Suveranul Pontif a deschis Poarta Sfântă, simbol al dreptății lui Dumnezeu, care va fi mereu exercitată „în lumina milostivirii Sale”. Circa 70.000 de pelerini au asistat, în Piața San Pietro din Roma, la 8 decembrie 2015, în ziua sărbătorii Neprihănitei Zămisliri, la începutul Anului Sfânt al Milostivirii, dedicat împlinirii a 50 de ani de când Biserica celebra deschiderea „unei alte porți”, Conciliul Vatican II. Mai departe, Papa Francisc subliniază că Jubileul Milostivirii, „este un dar al harului care le permite creștinilor să experimenteze bucuria întâlnirii cu puterea transformatoare a harului și să redescopere infinita milostivire a lui Dumnezeu față de păcătoși”. Duminică, 20 noiembrie 2016, Papa Francisc a încheiat Anul Jubiliar al Milostivirii, în prezența a peste 70.000 de credincioși. La

ceremonia din acea zi, Suveranul Pontif a închis Poarta Sfântă a Bazilicii Sfântul Petru de la Roma, prin care, timp de un an, au trecut aproximativ 20 de milioane de pelerini.

La nici o lună de la acest moment plin de însemnătate, sâmbătă, 17 decembrie, Suveranul Pontif aniversa 80 de ani de viață, o existență trăită în simplitate și modestie, dar bogată în gesturi pline de umanitate. Pe perioada exercitării Pontificatului, a atras deja admirația întregii lumi prin deschiderea, parcă nemaiîntâlnită, față de oamenii din întreaga lume cu care soarta nu a fost atât de generoasă, readucând în prim-plan importanța spiritualității, nevoia înțelegerii ideii de Divinitate, care îi va face pe oameni să se aplece cu mai multă atenție și solidaritate asupra persoanelor defavorizate. De asemenea, Papa Francisc a adus Vaticanului o deschidere totală față de multe din problemele lumii care păreau a fi tabu până acum. Papa Francisc este și șeful statului ecleziastic Vatican – și autoritatea supremă executivă, legislativă și judecătorească –, cel mai mic stat independent din punct de vedere al suprafeței și al numărului de locuitori, care este și reședința teritorială a Sfântului Scaun, entitatea instituțională reprezentată de către papă, episcopul Romei și prin urmare principala reședință a Bisericii Catolice.

Jorge Mario Bergoglio, devenit Papa Francisc, este, în opinia specialiștilor, partizan al unei doctrine conservatoare și un apropiat al mișcării romano-catolice „Comuniune și Eliberare”, care s-a bucurat de o dezvoltare importantă în timpul pontificatului Papei Ioan Paul al II-lea. Papa Francisc, născut Jorge Mario Bergoglio, a venit pe lume la 17 decembrie 1936, la Flores, o suburbie din Buenos Aires, într-o familie de emigranți italieni, fiind cel mai mare dintre cei cinci copii ai familiei Bergoglio – tatăl, Mario José, lucrător la calea ferată, născut în Portacomaro,

Piemonte, Italia, și mama, Regina Maria Sívori, casnică, născută în Buenos Aires într-o familie de origine piemonteză-genezeză. A urmat școala publică – Școala Tehnică nr. 27 „Hipólito Yrigoyen” –, unde și-a încheiat studiile cu o diplomă de tehnician în chimie, apoi a urmat cursurile seminarului din Villa Devoto, Buenos Aires. Puțini cunosc însă un amănunt din biografia Papei Francisc, anume că în tinerețe, la vârsta de 21 de ani, în urma unei infecții, i-a fost extirpat un plămân.

La 11 martie 1958, Bergoglio a intrat în Societatea lui Isus și a studiat pentru a deveni preot la seminarul iezuit în Villa Devoto. A continuat studiile la Seminarul Iezuit din Santiago de Chile, aprofundând istoria, literatura, limbile latină și elenă, iar în 1960 s-a reîntors la Buenos Aires, unde a obținut, în anul 1963, licența în filozofie la Colegiul Máximo San José din San Miguel. În perioada 1964-1965, a predat literatura și psihologia la Colegio de la Inmaculada, din provincia Santa Fe, Argentina, iar în 1966 a predat aceleași discipline la Colegio del Salvador din Buenos Aires. Trebuie spus că unul din formatorii spirituali ai lui Bergoglio a fost preotul greco-catolic Ștefan Czmil, refugiat din Ucraina, care l-a inițiat în spiritualitatea creștină răsăriteană. La 13 decembrie 1969, a fost hirotonit preot, apoi a fost maestru de noviciat la Villa Barilari, San Miguel, în anii 1972-1973. În perioada 1973-1979, a devenit provincial – responsabil național – al Iezuiților argentinieni, o perioadă în care, în timpul dictaturii militare din Argentina (1976-1983), se lupta pentru conservarea unității unei mișcări iezuite afectată de teologia eliberării. În perioada 1980-1986, a fost profesor la Facultatea de Teologie și, mai apoi, rector al Colegio Máximo dar și paroh. Tot în anul 1986 s-a aflat pentru câteva luni la Facultatea de Filosofie și Teologie din Frankfurt pentru a-și finaliza teza

de doctorat, însă a fost chemat la Córdoba în calitate de director spiritual și confesor. La 20 mai 1992, Papa Ioan Paul al II-lea îl numește episcop de Auca, în 17 iunie 1992 a fost numit episcop auxiliar de Buenos Aires, și tot în 1992 a fost ordonat episcop în aceeași Arhidieceză. La 28 februarie 1998, a devenit arhiepiscop de Buenos Aires – devenind titular prin succesiune, la moartea Cardinalului Quarracino –, iar la 6 noiembrie 1998 i-a fost încredințată și jurisdicția episcopală asupra credincioșilor de rit bizantin din Argentina. În anul 2001, Bergoglio a emoționat o lume întreagă în momentul în care a vizitat un spital și a spălat, a sărutat și binecuvântat 12 pacienți care erau bolnavi de SIDA.

La 21 februarie 2001, consistoriul condus de Papa Ioan Paul al II-lea i-a atribuit demnitatea de cardinal. Jorge Mario Bergoglio a fost întotdeauna un apărător al defavorizărilor social, iar după obținerea titlului de cardinal, a descurajat obiceiul credincioșilor care cheltuiau bani pentru a merge la Roma, și i-a îndemnat pe aceștia să doneze acei bani săracilor. De asemenea, traiul modest pe care l-a dus întreaga viață, a continuat și după anul 2001, astfel că el a insistat să locuiască într-un apartament modest, a renunțat la limuzina luxoasă ce i se cuvenea, pentru a circula cu mijloacele de transport în comun și și-a preparat hrana singur. La Conclavul din anul 2005, care urma să-l desemneze pe succesorul Papei Ioan Paul al II-lea, Papa Francisc a fost cel de-al doilea clasat după numărul de voturi obținute din partea cardinalilor, după Joseph Ratzinger, devenit atunci Papa Benedict al XVI-lea, cel care, în februarie 2013 avea să se retragă din funcție, într-un gest rarisim la acest nivel în întreaga istorie papală (abia al doilea Papă care renunță la funcția sa, după Papa Grigore al XII-lea în anul 1415).

Cardinalul argentinian a asistat la cea de-a X-a Adunare Generală a Sinodului Episcopilor (Vatican, 30 septembrie – 27 octombrie 2001). În Curia Romană, este membru al Congregației pentru Cultul Divin și Disciplina Sacramentelor, al Congregației pentru Cler, al Congregației pentru Institutele de Viață Consacrată și Societățile de Viață Apostolică, al Consiliului Pontifical pentru Familie. A participat la conclavul din 2005 și a asistat la a XI-a Adunare Generală a Sinodului Episcopilor (Vatican, 2-23 octombrie 2005). În cadrul Conferinței Episcopale din Argentina, Cardinalul Bergoglio a fost ales vicepreședinte, între anii 2002-2005 și președinte, în perioada 2005-2011. Poate unul dintre cele mai tensionate momente ale existenței sale a fost cel din 9 iulie 2010, când cardinalul a înfruntat față în față guvernul argentinian, pe tema căsătoriei între persoane de același sex, cu numai o zi înainte de aprobarea unei legi care să permită acest lucru. Într-o notă a cardinalului Argentinei adresată maicilor din Buenos Aires, proiectul a fost definit ca „o acțiune a Diavolului” și a încurajat creștinii să ia partea credinței și bisericii în această dezbatere publică, iar prevederea că homosexualii s-ar putea căsători și ar putea adopta copii, era calificată ca „un război distructiv contra planului lui Dumnezeu”. În replică, fostul președinte al Argentinei, Nestor Kirchner (mai 2003 – decembrie 2007) a criticat „presiunile” Bisericii în această privință, iar președintele Argentinei la acea vreme, Cristina Fernández de Kirchner (decembrie 2007 – decembrie 2015) a acuzat în termeni duri campania cardinalului Bergoglio, apreciind poziția Bisericii drept atitudine a „epocii medievale și Inchiziției”. În septembrie 2012, Papa Francisc a uimit lumea, după ce i-a criticat pe preoții ce refuzau să boteze copii născuți în afara căsătoriei, calificându-i drept „ipocriți”. La 13

martie 2013, la ieșirea din conclavul însărcinat să-l aleagă pe succesorul Papei Benedict al XVI-lea, cardinalul Jean-Louis Tauran a pronunțat celebra formulă latină *Habemus papam*, anunțând lumii alegerea cardinalului Jorge Mario Bergoglio în funcția de episcop al Romei și Papă al Bisericii Catolice, sub numele de *Papa Francisc*. Conform cunoscătorilor preferințelor diferitelor grupuri din Conclav, Papa Francisc ar fi obținut peste 90 de voturi din totalul de 115.

Inițial, Cardinalul Bergoglio nu se regăsea pe lista scurtă a cardinalilor considerați favoriți în lupta pentru Sfântul Scaun și nici măcar pe lista lungă a caselor de pariuri, care îl plasau abia pe poziția... 19, cu o cotă de outsider – 50:1! Alegerea sa era, de altfel, cu totul surprinzătoare: este primul iezuit care ocupă această funcție.

Jorge Mario Bergoglio, care a fost ales noul Papă, nu se număra printre cardinalii bine plasați în cursa pentru Sfântul Scaun. Noul Suveran Pontif a avut contracandidați redutabili. Cu doar câteva ore înainte ca fumul alb să iasă pe coșul Capelei Sixtine, casele de pariuri doar că nu-l anunțau oficial pe italianul Angelo Scola câștigător. Arhiepiscop al Bisericii Catolice pentru Milano, Angelo Scola era cotate de casele de pariuri cu șanse de 5/2 pentru a deveni următorul suveran pontif. În vârstă de 69 de ani, italianul părea a fi preferatul europenilor, care votează în general la Conclav ca un bloc unitar. Scola este una dintre cele mai puternice figuri ale Bisericii Catolice. Cardinalul este cunoscut pentru formarea intelectuală și teologică similare celor ale Papei Benedict al XVI-lea. „Este un Ratzinger, dar cu o aplecare mai bună spre popor. Se simte confortabil în prezența presei, deseori se descurcă mai bine când vorbește liber decât atunci când scrie un discurs. Textele sale sunt uneori dense, dar

spontaneitatea în comentarii este accesibilă și informală, cu o doză bună de umor”, spuneau cunoscătorii.

Născut într-un sat din Ghana, cu tatăl tâmplar și mama vânzătoare de legume, Peter Turkson a crescut într-o colibă de lemn, cu acoperișul din foi de tablă, alături de cei nouă frați. La câteva ore după ce Papa Benedict al XVI-lea a anunțat că va demisiona, numele lui Turkson era deja în titlurile celor mai mari publicații internaționale, grație unei profeții din secolul al XII-lea. Potrivit Sfântului Malachie, autorul Profeției Papiilor, Petru Romanul, succesorul lui Benedict și ultimul papă, „își va conduce turma într-o perioadă foarte tulbură”, după care vor avea loc căderea Romei și Judecata de Apoi. După ce a studiat teologia la Seminarul Sfântului Anton din New York, a fost hirotonit în 1975, iar un an mai târziu a intrat în Institutul Biblic Pontifical de la Roma. Este licențiat în Sfânta Scriptură și are un master în Teologie. În 1992, Papa Ioan Paul al II-lea l-a numit Arhiepiscop al provinciei Cape Coast din Ghana, apoi, în 2003, l-a ajutat să devină primul cardinal ghanez din istorie.

Om de încredere al Papei Ioan Paul al II-lea și al actualului Suveran Pontif, italianul Tarcisio Bertone, cel care a asigurat „interimatul” Scaunului Papal, a preluat temporar frâiele unei Biserici divizate, cu o credibilitate scăzută și măcinată de scandaluri. Toate aceste probleme îi erau însă extrem de bine cunoscute, din poziția sa de șef al aparatului politic și diplomatic de la Vatican.

Cardinalul brazilian Leandro Sandri a fost poate cel mai aproape de Sfântul Scaun. Atuurile sale coincid cu cele pentru care Jorge Mario Bergoglio a devenit noul Papă. Este născut în Argentina, dar este fiul unor imigranți italieni și cea mai mare parte a studiilor și le-a desfășurat în Italia. De aceea, era văzut

drept o verigă puternică între statele dezvoltate și Lumea a Treia. Cardinalul avea în momentul Conclavului 69 de ani, adică se plasa în „fereastră” potrivită. Al treilea atu din mâneca hlamidei sale era experiența considerabilă acumulată în structurile Vaticanului. După ce a fost hirotonit, în 1970 a plecat pentru studii la Roma și, la scurt timp, a intrat în corpul diplomatic al Vaticanului. A lucrat la ambasaderele Sfântului Scaun din Madagascar, Venezuela, Mexic și Statele Unite. În SUA, Sandri a fost coleg cu unul dintre ceilalți favoriți la conducerea Bisericii Catolice, Timothy Dolan, ceea ce i-ar fi putut asigura voturile anglosaxonilor.

În cazul în care casele de pariuri și specialiștii care urmăresc afacerile Bisericii Catolice ar fi avut dreptate, atunci și cardinalul canadian Marc Ouellet trebuia să se pregătească sufletește foarte serios pentru ceea ce el califica drept un „coșmar”: să devină Papă. Înaintea Conclavului, el a fost mai multe zile la rând pe podium în topul favoriților. Alegerea lui Ouellet ar fi fost una istorică pentru Vatican. Pentru prima dată, Biserica Catolică ar fi fost condusă de o persoană care nu a urmat cursuri de teologie de copil și s-a înscris la seminar abia după ce împlinise 20 de ani. Canadianul și-a descoperit chemarea în timp ce se recupera după ce-și rupsese piciorul într-un meci de hockey...

Dar, privind retrospectiv, cu toate acestea, argentinianul Mario Bergoglio părea a fi candidatul perfect pentru șefia Bisericii Catolice – cel puțin din punctul de vedere al intereselor de la Vatican. Faptul că Bergoglio este de origine italiană, însă slujea într-o țară din America Latină, l-a transformat pe acesta în candidatul ideal pentru Sfântul Scaun. Încă dinainte de începerea Conclavului pentru alegerea următorului Papă, specialiștii au accentuat dorința și nevoia Bisericii Catolice de a alege un

Papă care să facă legătura între Roma și Lumea a Treia. Jorge Mario Bergoglio a fost ales după cinci runde de vot în Conclavul de la Vatican. Cardinalii electori nu au vrut să aleagă un cardinal străin de structurile Vaticanului sau de modul occidental de a conduce Biserica Catolică, influențat de factori precum presiunea media, climatul politic și legal, poverile financiare și instituționale generate de prezența în țări cu infrastructură dezvoltată. Din acest punct de vedere, Bergoglio este poziționat ideal, iar asta vine într-o perioadă în care Biserica Catolică face eforturi pentru a integra țările sărace. Lumea l-ar percepe drept un papă „de Lumea a Treia” grație originilor sale, în timp ce cardinalii îl văd, mai degrabă, ca pe un italian. În vârstă de 76 de ani, Bergoglio era un intelectual iezuit, care călătorește cu autobuzul și are o atitudine practică față de sărăcie: atunci când a fost numit cardinal, Bergoglio a convins sute de argentinieni să nu vină la Roma pentru a-i celebra numirea și, în schimb, să doneze banii de bilete persoanelor sărace. A fost un oponent ferm al deciziei Argentinei de a legaliza căsătoriile între persoanele de același sex în 2010, argumentând că toți copiii au nevoie să li se garanteze dreptul de a fi crescuți și educați de un tată și o mamă. A fost numit cardinal de Papa Ioan Paul al II-lea în februarie 2001.

Bergoglio a preluat Biserica Catolică într-o perioadă tulbură și s-a confruntat cu multe provocări. Noul Suveran Pontif se bucura însă de sprijinul mai multor lideri mondiali, care au început să-l felicite la doar câteva minute de la apariția la balconului Bazilicii. Au existat însă și voci care au denunțat alegerea lui Bergoglio. Noul Suveran Pontif a fost criticat de-a lungul timpului și s-a spus despre el că ar fi fost apropiat de armată, în timpul dictaturii militare din Argentina. Bergoglio nu se număra

printre favoriții în cursa pentru Sfântul Scaun, însă, la Conclavul din 2005, el a ocupat al doilea loc ca număr de voturi, fiind depășit doar de cardinalul german Joseph Ratzinger, care a devenit Papa Benedict al XVI-lea. Cardinalul Jean-Louis Pierre Tauran a apărut la balconul Bazilicii Sfântul Petru de la Vatican pentru a anunța cine este noul Papă. Mesajul tradițional rostit de acesta a fost: „Annuntio vobis gaudium magnum: Habemus Papam; Eminentissimum ac reverendissimum Dominum, Dominum Jorge Mario Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem Bergoglio, Qui sibi nomen imposuit Francesco”, ceea ce înseamnă „Vă anunț o mare bucurie: avem un Papă. Cel mai eminent și cel mai evlavios Domn, Domnul Jorge Mario, cardinal al Sfintei Biserici Romane Bergoglio, care își ia numele Francesco”.

La 14 martie 2013, în prima zi de după alegerea sa, a vizitat Bazilica Santa Maria Maggiore și s-a închinat icoanei Salus Populi Romani, iar două zile mai târziu, la întâlnirea cu jurnaliștii, a afirmat că și-a ales numele de papă în amintirea lui Francisc de Assisi. La 19 martie 2013, a avut loc slujba de inaugurare a pontificatului său, la care Papa a ținut să se petreacă o premieră pentru epoca modernă, semn al deschiderii sale față de bisericile-surori: prezența Patriarhului Bartolomeu I al Constantinopolului. Papa Francisc era primul papă neeuropean ales de Conclav, după Papa Grigore al III-lea (731-741), primul papă originar de pe continentul american – deși e născut din părinți italieni – și, de asemenea primul papă iezuit. La scurt timp după începerea Pontificatului său, Cetatea Vaticanului se găsea, însă, într-o oarecare derută. Noul Suveran Pontif, aproape total diferit față de predecesorii săi, a optat, în loc să primească felicitările Cardinalilor stând pe scaunul apostolic, așa cum prevede

ceremonialul, să rămână în picioare, în mijlocul lor. Prima sa apariție ca Pontif la balconul Bazilicii San Pietro, a surprins, fiindcă Papa a purtat reverenda albă, dar nu și mozzetta de iarnă, de culoare roșie, bordată cu blană albă de hermină, obicei care fusese reintrodus de Papa Benedict al XVI-lea. De asemenea, a preferat să poarte în continuare crucea pectorală de metal pe care a avut-o în calitate de Arhiepiscop de Buenos Aires și nu crucea papală de aur. A interzis, aproape total, luxul la Vatican, una din primele știri din mandatul său arătând că mulți oameni simpli urmau să primească invitații la slujba de Paște de pe 31 martie 2013, schimbând uzanțele de până atunci, care spuneau că la această slujbă erau invitați doar oaspeți de vază. De asemenea, după ce i-a fost prezentat apartamentul papal în care urma să locuiască, Papa Francisc s-a arătat contrariat: „Aici pot fi găzduiți 300 de oameni odată !”. Drept consecință, Papa a solicitat să i se amenajeze o garsonieră modestă, în care să poată avea strictul necesar. Papa Francisc a refuzat să se așeze pe jilțul papal tradițional, sculptat și aurit, alegând un scaun relativ simplu de pe care să asiste la slujbele curente. Mai mult, el nu a dorit să continue tradiția papală de a folosi opulenta încălțăminte de culoare roșie, realizată din cea mai fină piele, creată de celebrii designeri de la Prada, în valoare de circa 650 de euro perechea, continuând să poarte încălțăminte simplă, de culoare neagră, cu care a fost obișnuit întreaga viață. Și ca tabloul să fie elocvent, Papa Francisc a refuzat limuzina luxoasă pregătită să îi stea la dispoziție, alegând inițial un microbuz banal pentru transport – cel al cardinalilor –, iar mai apoi un autoturism mai modest și deloc nou, care alături de papamobil, urma să fie mașina sa de serviciu. Pe parcursul Pontificatului său, Papa Francisc a realizat un număr de 17